

میکنند که کسی متعرض آنها نشود و صدمه بآنها نرسد بنده میگویم چرا اینها مجازات داده نمیشوند الان این بهام الواعظین که این جا حاضر است معلوم است چه صدمه بایشان وارد آمده متناهدا پایشان تفضل نکرد و اشخاصیکه این صدمات را بایشان وارد آورده اند هنوز گرفتار نشده اند پس باید از وزارت عدلیه و سایر وزراء مجازات اینهارا خواست.

حاج میرزا ابراهیم آقا - قانونی که دولت و ملت اتخاذ کرده اند که مجری شود قانون عدم مجازات است این بهام الواعظین که نزدیک بود میرد مرتکب این عمل گرفتار و مجازات نشدند آن فریودن گاریختند خانه اش وادرا کشند و آن کسی را که در میدان تویضانه قطعه قطعه اش کردند و مادری بیچاره اش دیوانه شده آن اشخاصی که بمجلس تیر انداختند یا اینست که این ملت ایران هیچ غیرت ندارند یا خدا خواسته است که این مملکت را خراب و ویران نماید و اگر نه چرا نباید تاحال این اشخاص قصاص و مجازات نشده باشند.

حاج سید نصر الله - از سه کار يك کار را باید کرد یا اعلان عفو عمومی باید داد همان طور که رسول خدا نسبت بیکفار فرمایش کرد در مکه مظلّم که من دخله کان امنا در این صورت دیگر تبعیض معنی ندارد که بعضی را ماف داشته و شفاعت شوند و بعضی را گرفتار و مجازات کرد و یا اینکه مثل کفار بنی قریظه که هفتاد نفر را بیکروز کردن زدند در این مقدمه هم باید همگی اشرار را بقدر تقصیر خود مجازات داده اگر تبعیض است از روی چه فایده است و باید نهاد مثلا اشخاصی که تقصیرشان بزرگتر است آنها را رها کنند و اشخاصی که تقصیرشان کوچک و کمتر است آنها را حبس کنند آخر این چه تریبی است اگر باید مجلس بانکار رسیدگی کند بکنند و اگر وزیر عدلیه باید رسیدگی کند همین طور اینطور که صحیح نیست.

آقا شیخ حسین - بنده عرض میکنم اعلیحضرت شهرباری آروز حضور و کلا بوزیر داخله فرمودند که چرا اشرار را گرفتار نمیکنی پس ما بآن ساحت قدس ابدأ حرفی نداریم و منزه است و حالا هم بدو اسلام نیست که همه مثل اهل مکه عفو شوند و مخصوصاً تمام اشرار باید مجازات داده بشوند خصوصاً ضعیف حضرت و مقدر نظام که سرمشاه این فساد بوده اند رو کار را بجائی رساندند که نزدیک بود مملکت از دست برود پس باید مجازات این دو نفر را جداً خواست و باید بدار بزنند زیرا که جزو مفسدین در ارض هستند و نیز همه مردم بدانند که مجازات در کار است.

حاج میرزا ابراهیم آقا - تقصیر یا نوعی است یا شخصی اگر نوعی است پارلمان میتواند آنرا ببخشد از راه اینکه جاهل بود و نهفید ولی آنکه شخصی است آن را پارلمان نمیتواند ببخشد مثلا اینکه یکی یکی را بکشند یا چشمش را در آورد زیرا پارلمان در اینصورت حق عفو ندارد و گمان میکنم که ملت اینقدر بی حس و بی غیرت باشند اگر عدلیه بخواهد آنها را مجازات نهد ملت خودشان خواهند مجازات داد.

لسان الحکماء - بجهت حفظ حقوق ملت بهترین ترتیب همان است که اعلیحضرت همایونی حضوراً درباب گرفتاری اشرار و مجازات آنها بوزراء فرمودند پس بعقیده بنده خوبست بجهت پس فردا وزیر عدلیه و وزیر داخله احضار شده توضیحات خود را درباب مجازات و گرفتاری آنها بدهند.

آقای میرزا سید علی نقی - همه میگوئیم که وظیفه ما وضع قوانین است ولی بنده عرض میکنم که دو چیز سبب میشود ما از وضع قانون وقرائت آن باید صرف نظر نماییم یکی را کتابتا در آن روز هائیکه وضع امور منقلب بود عرض کردم یکی را هم امروز اظهار میدارم و مکرر هم اخطار کرده ام که ما باید نظارت در اجرای قوانین داشته باشیم اکنون ملاحظه میکنیم که آلات اجرائیه در اجرای قوانین مسامحه دارند و نیز در روز پس از گفتگوهای منصله گفته شد که نتیجه مجلس چه شد بنده عرض کردم مجلس ما مجلس مباحثه و مشاعره است اینکاش که مجلس مشاعره بود در مشاعره اطفال ترتیب و نتیجه هست یکی دال خواست دیگری هم در جواب ناگزیر است دال بدهد اما ما هیچ نتیجه را در نظر نداریم و حواب را مطابق سؤال نمیدهیم ساحت شخص اعلیحضرت مقدس است و کمال همراهی را هم میفرمایند و بشخصه هم مباشرت در اجرائیات ندارند و ملت هم در کمال نجات و غیرت و قوت قلب و با ملاحظه هستند پس هر مسامحه میشود از طرف آلات اجرائیه است که در اجرای قوانین مسامحه دارند اینکه میفرمایند وزراء را بخواهیم در مجلس تقلیل میکنند ولی نمایانم در خارج چه میشود که بلطایف الحیل دفع الوقت میکنند.

آقای میرزا محمود - بنده ملاحظه میکنم که اگر امروز این مسئله را تعقیب نکنم خیانت کرده ام تاملت اطمینان و امنیت نداشته باشند قانون را بخواهند چه کنند این اشخاص گذشته در ایران شرارت آنها را در تمام جرایم دنیا نوشته و مقصر هستند و الان آقای بهام الواعظین بعمده الله صحت بیانه و آمده بنده از ایشان خجالت میکنم که هنوز اشخاصیکه آن صدمه را بایشان وارد آورده اند گرفتار شده اند و ما باید اینجا نشسته مشغول هیچ کاری نشویم مگر جداً مجازات و گرفتاری اشرار را بخواهیم ولی متاسفانه می بینیم ابدأ در فکر نیستیم و از قراریکه شنیده ام ازحالا نقشه کشیده اند که روز عاشورا دسته ترتیب داده و جداً استادگی نموده استخلاص اشرار را بخواهند.

آقای سید حسین - تاروز سه شنبه خود ملت حاضر شده اند که صبر کنند و به بینند در حق مقدرین چه حکم خواهد شد و چگونه مجازات میشوند و آیا مجلس میتواند بآنها اطمینان دهد که مجازات داده می شود یا نه بعضی صکه در این شب های سرد زحمت کشیده و مرتکب این افعال را گرفتند حالا از آن اشخاص شفاعت شده و بازده نفر از آنها را مرخصی کرده اند بکنفر از قانون فریودن هم که در مساجد

بود شفاعت شده است و حاضر شده اند کلام صفیر افعال تمام آنها بکشند همین قدر می دانم که ملت برای این ترتیبات حاضر نیستند و اگر در مجازات آنها اقدام مجدانه نشود خود ملت حاضر هستند که آنها را مجازات دهند.

آقای رئیس - در جواب فرمایشات شاعرش میکنم که این مطالب صحیح است و باید دولت و ملت وقوه مجریه همه در این باب همراهی نمایند ولی ملت ایران ملت نجیبی هستند و هیچ وقت خودشان شخصاً متصدی اینکار نمیشوند و وکیل ملت همچون حرفی نباید بزند البته باید از قوه مجریه خواست که آنها را مجازات بدهند.

وکیل التجار - ما ده روز بیشتر وقت نداریم زیرا که اول محرم میرسد و موقع عزای داری است و همه مردم مشغول عزای داری هستند پس باید طوری شود که مجازات این اشرار قبل از محرم داده شود و برای محرم نماند.

آقای سید مهدی - بنده می گویم که مملکت ما مشروطه است و نباید از قانون خارج شد باید وزراء را خواست و به بیثیم در این باب چه اقدام کرده اند و مجازات آنها را جداً از وزراء بخواهیم.

صدیق حضرت - بنده عرض می کنم اینجا امروز چند قانون خواندیم در این قانون حس از سه ماه الی یکسال بنظر حاکم معین شده ولی می بینیم که امروز در این مملکت مجازات با شخص ضعیف داده می شود و اشخاصی که مقامات عالی دارند بکلی از آنها صرف نظر میشود و باید مجلس بخواهد که از مجازات این اشخاص صرف نظر نشود بعد ما اجراء قانون در حق ضعیف و قوی علی السویه باشد **آقای رئیس** - در هر صورت مجلس از راه قانونی موقوف کار است و باید داشت شود که اکید این مقصرین را مجازات دهند زیاد معاکره آنها طول کشید در روز سه شنبه پنجشنبه رئیس الوزراء و وزیر جنگ و وزیر داخله و وزیر عدلیه را در مجلس بخواهند و بیایند توضیحات بدهند که چه اقداماتی کرده اند.

(مجلس ختم شد)
مذاکرات روز سه شنبه ۲۳ شهری
حجة العرام دارالشورای ملی
خلاصه مذاکرات روز یکشنبه ۲۱ راقا میرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند شروع بقرائت قانون انطباعات شد پس از قرائت و تصحیح چند ماده مجلس ختم گردید و در ختم مجلس رئیس اظهار داشتند که فردا چهار ساعت بقروب مانده اجراء محترم وزارت داخله و غیره بجهت قسم یاد کردن در حضور حجة الاسلام در مسجد سیهسالار حاضر خواهند شد محض اطلاع آقایان و کلا اظهار شد که مستحضر باشید و روز دوشنبه هم اجراء محترم وزارت امور خارجه در مسجد حاضر و قسم یاد کردند و اکثر از آقایان و کلام حضور داشتند و در مجلس روز پنجشنبه هم قانون متوفیات قرائت خواهد شد.

مذاکرات روز سه شنبه ۲۵ شهری
حجة العرام دارالشورای ملی
خلاصه مذاکرات روز سه شنبه ۲۳ راقا میرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند و بعد شروع بقرائت قانون

مطالب شوبه از فرائد چندین ماده و مباحثات زیرافرا بر مراجع ثانوی وقت نظر برای روز شنبه شد

سیدالحکما - لایحه از بابت انتخاب وکلای ایلات از کمیسیون انتخابات نوشته شده بود و یک دفعه هم فرائد شده است خوب است مقرر شود آنها فرائد شده تمام شود.

نایب رئیس - تصویب این مطلب بااضای کمیسیون رئیس است و این کاغذیست که از وزارت جنگ رسیده در جواب کاغذ مجلس که در باب گرفتاری قائلین فریدون و مجازات آنها نوشته شده فرائد میشود و جوابش را باید مجلس معین کند (در این موقع کاغذ وزیر جنگ فرائد شد مشعر بود بر اینکه از طرف مجلس مقدس شورای ملی نامه که در باب دستگیری و مجازات قائلین فریدون مرفوع شده بود در این باب اقدامات مجدده شده و هر روز که صلاح باشد حاضر شده توضیحات خود را بدهم)

وکیل التجار - اینجا یک امر مهمی اشتباه شد و آن این است که هر وقت از دستگیری و مجازات اشرار گفتگو می شود مسئله قائلین فریدون رایش می کشند و حال آنکه مسئله قتل فریدون هم یکی از کارهای اشرار است که در میدان توپخانه شخصی بی گناهی را قیامه قطعه کردند و طوری اسباب فراهم آورده بودند که نزدیک بود ملک از دست برود منتهی توجه حضرت حجه مجلی الله فرجه متوجه بود و خدا نخواست که آنها به تصود خود نائل شوند و رسوا شدن این قتل فریدون هم مصادف با این وقایع شد حال باید آنچه حکم شرع است درباره آنها جاری شود و اینها از جزء مفاسدین فی الارض و معاصرین هستند و باید حتماً مجازات شوند.

نایب رئیس - این مطلب باشد برای روز شنبه هم باید توضیح بدهند مذاکره شود

آقای سیدحسین - ما آنروزیکه گفتیم بوزرا اخطار شود برای این بود که اشرار دستگیر شده را مجازات دهند و بعد در مجلس حاضر شده توضیحات خود را بدهند تازه وزیر جنگ نوشته است هر وقت صلاح بداند حاضر شده و توضیحات بدهم و این معلوم نیست از روی چه ترتیب است

بحر العلوم - بموجب نظامنامه دوتفرز وکلای کیلان باقی مانده بود اکنون بموجب نظامنامه انتصابات اهالی کیلان جناب آقای میرزا محمدعلیخان و قلیکمالی را که از اشخاص بادانش آن مملکت هستند انتخاب کرده اند و اعتبار نامه ایشان هم در کمیسیون امتیازنامه و انتخابات با کمال دقت ملاحظه شده صحیح است و اکنون بمأموریت خود حاضر شده اند.

سیدالحکما - بلی در کمیسیون انتخابات اعتبارنامه جناب آقای میرزا محمدعلی خان مشهور بطایفه و جناب قلیکمالی با کمال دقت ملاحظه شد در حضور نایب الحکومه کیلان و نظارش کانه در روز جمعه بموجب نظامنامه انتخاب شده اند و در کمال صحت است (در این موقع نایب رئیس و سایر وکلای تبریک گفتند)

جهاطلبانی - اینکه قرار شد روز شنبه وزیر جنگ حاضر شود و در خصوص دستگیری و سزای قائلین توضیح بدهند روز شنبه بیست و هفتم

است و دوشنبه هم که آغرامه است و وارد بامه محرم خواهیم شد در اینصورت از مجازات باید صرف نظر کرد.

آقای شیخ حسین - حدودالهی رادر محرم هم میشود جاری کرد (مجلس ختم شد)

مذاکرات روز شنبه ۲۷ شهر ذی حجه دارالشورای ملی

میرزا مرتضی قلیخان - این لایحه ایست که از وزارت امور خارجه رسیده در باب رفتن یک نفر نماینده با یک نفر معاون از طرف دولت علیه ایران بکنفرانس اتحادیه تلگرافی بین الملل که در پایتخت دولت یرتقال منعقد خواهد شد (داهورت مزبور فرائد شد مشعر بود بر لزوم فرستادن یک نفر نماینده با یک نفر معاون بکنفرانس اتحادیه تلگرافی که در ۲۰ آوریل ماه مسیحی ۱۹۰۹ در پایتخت یرتقال که اقل مخارج دوتفر مزبور از بابت ایاب وذهاب و توقف در آنجا بک هزار و سیصد تومان لازم است)

میرزا محمود - بنده عرض میکنم که وظیفه وکلا اینست که کمال اطمینان را بکابینه وزراء داشته باشند خصوصاً بجانب مشیرالدوله در صورتیکه ایشان تجویز کرده اند گویا مجلس تصویب کرده تردیدی نباشد (گفتند خلاف قانون است)

مؤتمن الممالک - یک مذاکره دارد که بسته با اجازه شاهزاده اسدالله میرزا است

آقای سیدجعفر - باید شرح و فایده این رفتن را توضیح بدهید تا مجلس از روی بصیرت رای بدهد

اسدالله میرزا - این کنفرانس هر پنج سال به میجسال در یک پایتخت از پایتخت های عالم منعقد میشود و دولی که اداره تلگرافی عمده دارند بآن کنفرانس نماینده میفرستند در پنجسال قبل در لندن منعقد بود و در آنجا نماینده دولت علیه ایران مسیو (کریک) انگلیسی بود و این کنفرانس هم منعقد میشود از طرف وزارت جلیله خارجه دولت سنیه یرتقال از تمام دول که اداره تلگرافی عمده دارند دعوت رسمی شده که نماینده خود را بکنفرانس که در بیستم آوریل منعقد خواهد شد روانه نمایند این مسئله در کمیسیون خارجه مذاکره شد اولاً رفتن بکنفرانس تصویب کردند و ثانیاً ایرانی بودن آن بکنفرانس و مخارج آنرا با بکنفرانس معاون رجوع به وزارت امور خارجه نمودند که اقل آنرا همین نموده تصویب نمایند وزارت امور خارجه اقل مخارج را بک هزار و سیصد تومان معین و تصویب کرده و به کمیسیون مایه هم رجوع گشته در آنجا هم تصویب شده و هم فایده و مزایای آن در این کنفرانس از بابت تسهیل محاسبات تلگرافی و تسهیل مخابرات و اطلاع یافتن بآلات جدید اختراع در هر صورت امیدواریم که فایده کلی داشته باشد

مشیرالدوله - در اینکه بکنفرانس بکنفرانس فرستاد حرفی نیست زیرا که این بکنفرانس اساساً در ده سال قبل قبول شده و اینک این بکنفرانس هم اقل مخارج است حرفی نیست.

پس در حقیقت این مسئله اساساً قبول شده است در مجلس اما حالا در رفتن اسدالله میرزا که حرفی داشته باشند و خلاف قانون باشد خوبست در کمیسیون

علیهده این مسئله مطرح شده معلوم شود

آقای سید عبداللّه حجتیه - از برای آنکه مصلحتی که آنروز در باب مجازات اظهارت داشتیم باید مجازات در حق اشرار جاری شود و دیگر اینکه این جماعتی که از وزراین و سایر جلیلا آمده اند و ضمناً از ارباب الدوله هم شکایت داشته اند حال او که معلوم است ولی از مستشار الممالک هم عیبی که گرفته اند اینست که از اضعافتی که سابق داشته هنوز بهمان حال باقی است و دست از حالت های سابقه نود برنداشته باید یک کاری کرد که تا آنها راحت باشند و رفع نظاملاتشان بشود.

سیدالحکما - این وزامینی ها چند ماه است که داد میزنند و کسی با آنها جواب نمی دهد.

مؤتمن الممالک - اجازه دار را نمی شود هر روز تغییر داد.

سیدالحکما - اجازه دار نمی گویم حاکم را میگویم که از او تنظیم میکنند.

صدیق حضرت - خوب است از مجلس رأی گرفته شود از برای مطالب پیش.

رئیس - این مطلب که رفتن بکنفرانس نماینده و مبلغی مخارج او باشد تصویب شده حالا باید مذاکره کرد که آیا اسدالله میرزا میتواند برود یا نه اگر ایشان بروند فیما والا باید بکنفرانس دیگر را معین کرد

اسدالله میرزا - بنده در حال مطیع امر مجلس هستم تصویب میکنند میروم تصویب نکنند نمیروم اما باید کسی را مأمور نمایند که از تمام انبورات تلگرافی و حقوق سایر ممالک اطلاع داشته باشند زیرا که احتمال دارد در آن کنفرانس از بابت کسر نمودن سهمی دولت علیه ایران مذاکره شود و این هم با این وضع مایه و مملکت منافات دارد و موجب خسارت کلی است پس باید بکنفرانس باشد که از روی معاذیر صحیحیه این مسئله را نپذیرد.

آقای میرزا مرتضی قلی خان - مسئله دیگر در باب اداره تقشیش عمل تذکره است که در کمیسیون مایه تعقیبات شده این چند ساله اخیر عمل تذکره از سابق کسر کرده و در وزارت امور خارجه در اینخصوص تعقیبات شده قرار گذاشته اند که اداره تقشیش که سابقاً دائر بود و بعد از میان رفت و به همین سبب عمل تذکره کسر شد مجدداً در تحت ریاست بکنفرانس دائر شود که عمل تذکره منظم باشد.

وکیل التجار - همه می دانند که عمل تذکره در سابق خیلی بی ترتیب بود و دخلش بر خرج کفایت نمیکرد لذا از برای این عمده ترتیب در سابق یک اداره تقشیش معین کرده بودند که درست رسیدگی نمایند ولی آن تقشیش منحصر بتذکره داخله بود راجع به خارجه نبود و با این قدری تفاوت عمل پیدا کرده ولی این اداره تقشیش که حالا تشکیل میشود سیار است و راجع بخارجه هم هست چنانچه در پیش عرض کردم که در خارجه از تجار تذکره اقامت میکنند و وزیر امور خارجه هم این مطلب را در بعضی از جاه تصدیق داشت و امروز هم از یاد کوبه ببنده نوشته اند که از تجار تذکره اقامت میکنند پس این اداره تقشیش امروز خیلی لازم است و خیلی بر عایدی تذکره خواهد افزود (در این موقع شرحی را که میرزا احمد خان در باب عمل تقشیش بوزارت امور خارجه نوشته بود فرائد شد پس از فی الجمله فرائد آن).

مشیرالدوله - اگر بنا باشد این گونه سکاغده ها و لواحق در مجلس خوانده شود اوقات